

I. Lipót korabeli 15 kr-os érmek ezüsttartalma.¹

A m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Archaeologiai Intézetének felkérésére, 51 db különböző évjáratú, veresű és verdejelű, I. Lipót korából eredő 15 kr-os érem ezüst tartalmát határoztam meg. A vizsgálat megkezdése előtt az érmeket az idegen szennyező anyagoktól nagyon híg salétromsavval, majd pedig alkohollal megtisztítottam. A tiszta érmékből súlyuknak és vastagságuknak lemérése után egy-egy vizsgálathoz kb. 1—1.5 g-nyi mennyiséget vágtam ki, amelyet egy rész tömény salétromsav és egy rész víz elegyében feldoldottam. Az oldatot szárazra pároltam és a száraz maradékból végeztem a vizsgálatokat. Az érmek ezüst tartalmát a Volhardt-féle eljárás szerint² határoztam meg. Az ezüst tartalomtól kívül még minden esetben meghatároztam az oldhatatlan maradékot és némely esetben a réztartalmat is.

¹ Készült a szegedi m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Általános- és Szerzetlennyegytani Intézetében.

² F. P. Treadwell, Kurzes Lehrbuch der analytischen Chemie, 11. kiadás, 1923. II. kötet, 612. oldal.

A vizsgálati eredményeket az 1. sz. táblázatban állítottam össze.

A táblázatban foglalt adatokból látható, hogy még az azonos évbéli, azonos verőhelyű érmek adatai sem egyeznek egymással. Így pl. egy és ugyanazon származású éremnél (lásd a 30—35. sz.-ig) találunk 6.6934 g, illetőleg 4.8468 g súlyút, vagy 1.16 mm, illetőleg 0.9 mm vastagságút. A súlykülönbség, illetőleg vastagság, nem magyarázható meg kopással, mert a vizsgálatához felhasznált érmek egyike sem mutatott figyelemre méltó kopást.

Az érmek átmérőjét nem mértem meg, mivel a legnagyobb részénél elliptikus forma miatt nem is volt pontosan lemérhető.

Igen változatos az ezüst tartalom is, amely 54%-tól 61%-ig ingadozik. A legtöbb esetben az érmek ezüst tartalma 56.5%, amelyből az érmek eredetileg tervezett ezüst tartalmát 56—57%-ra tehetjük.

Az oldhatatlan rész salakszerű anyagnak bizonyult. A legtöbb esetben 0.1% körül ingadozik, de találunk néhány 0.5%-nál magasabb értéket is.

Dr. Kocsis J. Endre.

Der Silberinhalt der 15 Kr. Münzen aus der Zeit des Leopold I.¹

An Anforderung des Archäologischen Instituts der ung. königlichen Franz-Joseph Universität, bestimmte ich den Silberinhalt von 51 Stück, aus der Zeit des Leopold I. stammenden 15 Kr. Münzen mit verschiedenem Jahrgang, Gepräge und Zeichen des Prägeortes. Vor der Untersuchung reinigte ich die Münzen vom frem-

den, beschmutzenden Material in sehr dünner Salpetersäure und nachher in Alkohol. Aus den gereinigten Münzen schnitt ich — nach der Bestimmung ihrer Dicke und ihres Gewichtes — zu der Untersuchung ungefähr 1—1.5 gr heraus, das ich in der Mischung von 1 Teil konzentrierter Salpetersäure und 1 Teil Wasser auflöste. Die Lösung destillierte ich trocken und an dem trockenen Rest vollführte ich die Untersuchungen. Den Silberinhalt der Münzen, bestimmte ich nach dem Volhardt-Vor-

¹ Verfasst in dem Allgemeinen- und Anorganisch-Chemischen Institut der ungarischen königlichen Franz-Joseph Universität in Szeged.